

УДК: 330.101

## **ВПРОВАДЖЕННЯ МЕРЕЖЕВОЇ ПАРАДИГМИ ЯК ЗАПОРУКИ ВИСОКОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ**

**Мазуренко В. П.**

Кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

**Анотація.** *В статті обґрунтовано необхідність розгляду мережевої парадигми побудови економічних зв'язків як фактора забезпечення підвищення конкурентоспроможності країни в умовах глобалізованої економіки. Охарактеризовано теоретичну сутність мережевої парадигми та визначено особливості сучасної мережевої економіки, заснованої на цій парадигмі. Зокрема, сучасна мережева економіка базується на п'ятому технологічному устрої, створює сприятливі можливості для глобалізації ринків фінансів, товарів, робочої сили; встановлює прямі горизонтальні зв'язки між різними індивідуумами тощо.*

*Показано трансформацію змісту та властивостей функціонування ринкової економіки в нових умовах.*

*Окреслено завдання, виконання яких необхідне для переходу економіки до мережевого типу з метою забезпечення її конкурентоспроможності в сучасних умовах глобалізації. Серед основних завдань є запровадження управління проектами інноваційного глобального бізнесу, комерціалізація результатів наукових досліджень, ведення глобального бізнесу, розвиток конкуренції тощо.*

*Розглянуто роль держави у формуванні національних переваг. Вона полягає у впливі на параметри виробничих факторів шляхом грошово-кредитної, податкової, митної політики уряду.*

*Аналіз економічної політики різних держав показує, що країни, що розвиваються, повинні йти шляхом раціонального включення національної економіки в складну мережу господарських зв'язків. В зв'язку із цим їхня зовнішньоекономічна політика повинна передбачати: створення умов для розвитку експортних галузей або орієнтацію галузей на експортне виробництво; оцінку доцільності розвитку тих або інших галузей і прийняття програми згортання тих, які не можуть конкурувати з імпортом виробництвом; митний захист, фінансове й фіскальне стимулювання.*

**Ключові слова:** *мережева парадигма, мережева економіка, конкурентоспроможність країни, глобалізація, комунікаційні системи, інформаційно-комунікаційні технології, інновації.*

**Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями.** Як суб'єкт міжнародних економічних відносин національна економіка має свідомо входити до системи світогосподарських зв'язків з метою якнайефективнішого використання усіх можливостей цих зв'язків та підвищення рівня власної міжнародної конкурентоспроможності. Саме підвищення конкурентоспроможності економіки є тим орієнтиром, завдяки якому країна має змогу чітко окреслити свою роль та місце в світовій економіці. Успіх у досягненні конкурентоспроможності економіки значною мірою залежить від раціонального поєднання загальнодержавних пріоритетів з виділенням та підтримкою конкурентних

переваг як країни в цілому, так і окремих її регіонів, галузей, підприємств, як фактору активізації природно-ресурсного та економічного потенціалу національної економіки [12-13; 15; 17].

В цьому контексті процес формування глобального економічного середовища відкриває принципово нові можливості в різних сферах соціально-економічної діяльності людини і призводить до формування нової парадигми існування та розвитку економічної системи – мережевої парадигми [18; 20]. Ця парадигма заснована на інтенсифікації використання мережевого і інформаційного потенціалів суспільства як поновлюваного ресурсу його стійкого прогресивного розвитку, що забезпечує значне підвищення його ефективності в порівнянні з матеріальним виробництвом індустріального суспільства і, як наслідок, робить значний вплив на динаміку розвитку сучасної цивілізації в середньостроковій і довгостроковою перспективі. У зв'язку з цим актуалізується необхідність в дослідженні розвитку мережевої економіки, моніторингу її стану і динаміки, що враховує усе різноманіття чинників її розвитку.

**Мета статті** – обґрунтування необхідності розгляду мережевої парадигми побудови економічних зв'язків як фактора підвищення конкурентоспроможності країни в умовах глобалізованої економіки.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Найважливіше теоретичне значення для дослідження проблематики міжнародної конкурентоспроможності має теоретична база, закладена Р. Солоу, М. Портером, Адамом Смітом, К. Шапіро, Д. Фарелл, Г. Салонером, Е. Голдратом та іншими авторами – класиками економічної теорії.

Між вченими-економістами не припиняються дискусії про форми та засоби побудови ефективних моделей та методів підвищення конкурентоспроможності національних економік. На думку сучасних вчених досягти цього неможливо без узгодженої, логічно побудованої, стабільної системи взаємозв'язків між економічними суб'єктами як всередині країни так і на міжнародному рівні, між ними та державою, між державами. Лише за цієї умови можливе досягнення синергетичного ефекту від використання конкурентних переваг окремих суб'єктів у вигляді підвищення конкурентоспроможності, а отже й ефективності економіки країни в цілому. Саме під таким кутом в роботах сучасних вчених досліджується характер та зміст ефективної зовнішньоекономічної політики держави, що має будуватись та реалізовуватись на визначених пріоритетах функціонування країни – її конкурентних перевагах, та забезпечувати їх постійний розвиток, цієї позиції дотримується і автор даної статті.

Аналіз процесів ефективного використання та розвитку потенціалу підвищення конкурентоспроможності національних економік висвітлені в наукових працях вітчизняних та російських вчених В. Дергачова, Е. Кочетова, В. Новицького, І. Пилипенко, Г. Кулікова, В. Козик та багатьох інших.

Серед авторів, які займалися дослідженням мережевого суспільства, мережевої економіки, мережевої парадигми, ієрархічних і мережевих структур в економіці, інноваційного розвитку мережевих організацій, мережевих організацій віртуального типу, мережевого розвитку економіки, мережевої комунікації, парадигми економіки XXI століття, управління підприємствами мережевої економіки Бавико О., Воронкова В., Горденко Л., Гощинський А., Дзядук Т., Носова Т., Плахотнік О., Савельєва Т. та інші.

Проте до цього часу немає прийняттого підходу до обґрунтування мережевої парадигми як основи для обґрунтування впливу певних факторів розвитку сучасного суспільства та економіки (НТП, інформаційно-комунікаційні технології, глобалізація тощо) на

підвищення конкурентоспроможності національних економік на ефективність політики держави.

Внаслідок характеру процесів глобалізації, ролі та місця різних форм організації взаємодії економічних суб'єктів в умовах глобалізації, так і через потребу розвитку теорії, що описує вказані процеси, в літературі спостерігається різнобій у визначенні сутності та значення економіки, заснованої на мережевій парадигмі. Потребує також наукового дослідження взаємозв'язок процесів формування такої економіки з процесами забезпечення конкурентоспроможності країн в сучасній економіці.

**Основні результати дослідження.** Сучасний світовий ринок є складною системою, постійно змінюється під впливом попиту та пропозиції на товари та послуги. На ці процеси впливають виникнення нових потреб, нові технологічні зв'язки, нові організаційні форми співпраці, нові методи конкурентної боротьби.

У самому загальному вигляді конкурентоспроможність національної економіки можна визначити як здатність національної економіки в умовах вільної конкуренції виробляти товари й надавати послуги, що задовольняють вимоги світового ринку, реалізація яких збільшує добробут країни в цілому і її окремих її громадян.

Спільне трактування конкурентоспроможності, прийняте в Організації економічного та соціального розвитку (ОЕСР), визначає її як здатність компаній, галузей, регіонів і націй створювати порівняно високий рівень доходів і заробітної плати, залишаючись відкритими для міжнародної конкуренції [19, с. 54]. Аналогічної думки дотримуються й відомі американські вчені Д. Долар і Е. Вульф, які стверджують, що конкурентоспроможною є країна, яка поєднує досягнення успіху в міжнародній торгівлі на базі високої технології та продуктивності з високими доходами і заробітною платою.

На думку Воронкової В. Г. «вступ людства до нової фази цивілізаційного розвитку приніс нові оптимістичні прогнози, які були характерними для населення і вчених з розвинутих країн, де розповсюдження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволило не тільки укріпити їх економічне лідерство, але й зміцнити ринкову глобалізацію у світовому господарстві» [2, с. 19].

Існує потреба обґрунтування теоретичної бази забезпечення конкурентоспроможності країни в сучасних умовах.

У 1997 році вийшла важлива робота американських дослідників Бредфорда Де Лонга і Фрумкіна [18], у якій стверджувалося, що сучасні технології починають підривати властивості, які роблять «Невидиму Руку» ринкової системи ефектним і ефективним засобом для організації виробництва і розподілу продукції. Автори вивчили три класичні аспекти функціонування ринкової економіки і дійшли висновку, що за нових умов встановлення глобальної комунікаційної системи вони починають працювати не так, як це було за часів А. Сміта. Так, вони все ще непогано відповідають сучасній економіці, але є спостереження, що вони досить погано співвідноситимуться з майбутньою економікою (табл. 1, на основі [18]) – стор. 63.

**Таблиця 1.**  
**Аспекти функціонування ринкової економіки та їх трансформація за нових умов встановлення**  
**глобальної комунікаційної системи**

| Аспект              | Традиційний зміст   | Трансформація змісту та властивостей<br>в нових умовах  |
|---------------------|---|---|
| <b>Винятковість</b> | Здатність продавців в ринковій економіці змусити споживачів стати покупцями               | У новій економіці власник товару вже не в змозі простими і дешевими засобами виключити конкурентів зі свого сегменту, тобто електронні можливості тиражування і доставки продукції, таким чином, практично знищують винятковість, яка стоїть в списку основ риночної системи на першому місці. За відсутності винятковості потенційні користувачі втрачають ефективний спосіб дати знати ринковій системі наскільки сильний їх попит і на що конкретно він спрямований  |
| <b>Конкуренція</b>  | Розуміється як наявність виробників що виконують одну і ту ж операцію з різними витратами | Оскільки гранична вартість тиражування інформаційних продуктів стає близькою до нуля, то в мережевій економіці зникають конкурентні відмінності між продавцями за їх витратами на обслуговування додаткових замовлень. Через це здаються недосяжними такі характеристики «хорошого» ринку як «конкуренція з метою обмеження проявів приватної економічної потужності, віддача від інвестицій і трудових зусиль відповідно до доданої соціальної цінності, достатність стимулів для інновацій і розвитку нових продуктів |
| <b>Прозорість</b>   | Розуміється ясне розуміння індивідів що їм треба і що є на продаж                         | У багатьох секторах економіки купівля товарів нині перестає бути прозорою, оскільки транзакція, що відповідає їй, відразу не закінчується. Акт купівлі все більше означає виникнення довгострокових стосунків між продавцем і покупцем. Ця нова риса особливо добре помітна по ринку програмних продуктів: періодичне оновлення версій програмного забезпечення неминуче перетворює акт купівлі на процес довгострокового «співробітництва» між покупцем і продавцем  |

У роботі Подольного і Карена [20, с. 58-75] вивчення мережевої парадигми організації суспільства було продовжене – вона порівнювалася з ієрархічною формою управління за наступними параметрами: освоєння нових навичок або знань; отримання легітимності; поліпшення економічного функціонування; управління ресурсною залежністю.

Так на думку Савельєвої Т. П. «глобальні зміни, які відбуваються в соціальній реальності, вже є беззаперечним фактом. Новий модус існування соціальної реальності низка вчених визначає як «мережеве суспільство», при цьому акцентується увага на змінах у всіх сферах діяльності, превалюванням у ньому мережових відносин, зростаючій ролі мережових структур. Мережева організація суспільства передбачає залученість людей до

глобального інформаційного простору що формується, з його різноманітними мережевими структурами, нову організацію сфер життєдіяльності індивіда, соціальних інститутів суспільства. Провідну роль в ньому відіграє комунікація, що має на сьогоднішній день різноманітні форми і завдяки якій організується «мережа» [16, с. 185].

Економічні переваги мережових форм описуються авторами роботи таким чином: «Створенням кращих комунікацій, ніж це може зробити ринок, мережеві форми організації полегшують кращу координацію перед обличчям змін, важливість яких не може бути повністю передана або зрозуміла через цінові сигнали. В цей же час, внаслідок того, що межі мережових форм організації зазвичай легше керовані, ніж межі ієрархій, легшими є модифікації композиції мережових організацій як реакція у відповідь на ці зміни» [20].

Головною відмінністю мережових форм управління від ринкових та ієрархічних є:

- а) тривалість зв'язків між агентами, які
- б) регламентуються цими ж агентами без участі вищестоящої влади.

Відповідно, в ринкових стосунках є присутнім пункт «б», але відсутній пункт «а», оскільки ринкові взаємодії в чистому вигляді засновані на епізодичних зв'язках, що створюються для цілей обміну і закінчуються відразу після здійснення транзакції. У ієрархічних структурах зв'язки можуть тривати довше, ніж на ринку, але вони регламентуються вищестоящою владою [20].

Перейдемо тепер від концептуальних визначень мережевої парадигми до більш практичного поняття – мережевої економіки. Потрібно розуміти, що при такому рівні опису з'являються дрібні деталі явища. Проте з'являється можливість спробувати зрозуміти економіку у рамках ширшої парадигми. У доповіді, підготовленій Європейською Комісією, мережева економіка визначається як середовище, в якому будь-яка компанія або індивід, що знаходиться у будь-якій точці економічної системи, можуть контактувати легко і з мінімальними витратами з будь-якою іншою компанією або індивідом з приводу спільної роботи, для торгівлі, для обміну ідеями і ноу-хау або просто для задоволення [21].

Щоб продемонструвати наскільки по-різному розуміють термін «мережева економіка» різні автори, згадаємо теорію російського дослідника С. І. Парінова, присвячену феномену «нової економічної парадигми», де переконливо доведено, що економічні стосунки, що отримують нове далеке бачення за рахунок комунікацій, вже не можуть бути зведені до ринкових стосунків [10]. Кількість переходить тут в якість, і народжується нова форма стосунків. Парінов пропонує концепцію мережевої економіки, яка стверджує, що мережева економіка – це якісно нова форма економічного порядку, яка витісняє командно-ієрархічні та ринкові форми з обслуговування економічних стосунків в суспільстві [11].

Особливо значимий внесок у перетворення нашого світу зробила поява глобального Інтернету. Технічна революція розсунула межі обміну інформаційними сигналами до масштабів усієї планети. Можна сказати навіть, що стрибок технологій призвів до «просвітлення» системи в інформаційному сенсі. В результаті склалась наступна цікава ситуація: область прямих комунікацій, яка забезпечується тепер усією потужністю і різноманітністю сучасних технічних засобів, тепер така, що усі агенти економічної діяльності перебувають усередині неї. У якій би точці соціально-економічного простору людина не знаходилася, вона може легко увійти до прямого контакту з іншим індивідом. Це дає можливість агентам кооперуватися для якоїсь діяльності без участі держави.

Очевидно, що це виклик для командно-ієрархічної системи управління, оскільки стара роль держави як посередника-організатора обміну інформаційними сигналами в економічному середовищі нівелюється. Це не означає, що існування держави миттєво позбавляється сенсу, оскільки сучасна держава виконує багато інших функцій. Проте сама

тенденція говорить про потенційну можливість в майбутньому виникнення в новому комунікаційному середовищі «народного електронного уряду».

Ринок виникає як природна відповідь системи на свою слабку інформаційну проникність і необхідність організації обміну сигналами на довгих відстанях. Цей обмін зводиться до розповсюдження примітивних за змістом цінових сигналів. У нових умовах мережеві форми організації економічної діяльності отримують явні переваги. На місце хаотичного обміну ціновими сигналами приходять здатність агентів до самоорганізації і координації своєї діяльності. Виходить, що сучасні мережеві форми управління виявляються нащадками громадських (колективних або примітивно-мережевих) форм ведення господарської діяльності. У табл. 2 наведено порівняльні характеристики трьох основних форм організації економіки, що існують на даний момент: командної, ринкової і мережевої.

**Таблиця 2.**  
**Порівняльна характеристика форм організації економічної діяльності**

| Ознака   | Форми організації економічної діяльності  |  |   |
|--|---|--|---|
|  | Командні  | Ринкові  | Мережеві  |
| Пріоритет системного підходу   | Підлеглисть політичним цілям  | Рівноправність відносин економічних агентів                | Підлеглисть інтересам мережевої організації   |
| Розміщення продуктивних сил  | Директивне  | Економічне   | Соціально-ринкове   |
| Оборот товару та капіталу  | Визначається адміністративною структурою  | Регулюється конкурентними стосунками                       | Спрямоване на задоволення соціально-економічних потреб учасників мережі                     |
| Адаптивність до змін зовнішнього середовища                            | Жорсткість зв'язків, велика інерційність  | Залежність від змін, що передаються через цінові сигнали   | Висока ступінь координації учасників економічної діяльності                                 |
| Динамічність модифікації та масштабування                              | Односпрямованість нарощування організаційної структури                          | Стохастична трансформація організаційної структури         | Гнучкість модифікації структури за рахунок модульної побудови                               |
| Відповідність умовам глобалізації інформаційно-економічного середовища | Використовується лише вертикальна складова інформаційно-економічного середовища | Використовується підвищення ефективності ринкових відносин | Сприяє широкому (аж до повного) впровадженню в глобальне інформаційно-економічне середовище |

Відмітимо головну перевагу мережевої економіки перед своїми конкурентами – це можливість високої міри координації своєї діяльності через безпосередній обмін повноцінними інформаційними сигналами. Координація призводить до високої міри гнучкості структури і, як наслідок, високої адаптивності до зовнішніх змін.

Кравчук І. П. зазначає, що «у сучасному глобальному економічному середовищі стійкі конкурентні переваги швидше отримують ті, хто використовує методи спільної роботи та інструментальні засоби, що дозволяють партнерам зв'язуватися один з одним і взаємо-

діяти в будь-якому місці в будь-який час за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Економіка, яка побудована на технологічному фундаменті, дозволить організаціям та приватним громадянам продуктивно працювати і співпрацювати один з одним незалежно від їх місцезнаходження» [7, с. 1].

Якщо переваги мережевої форми перед командно-ієрархічною очевидні, то порівняно з ринковою економікою ці переваги потрібно сформулювати точніше. Ринкова економіка, що базується на обміні хаотичними ціновими сигналами, адаптується наосліп.

Причому, зміни ринкової економіки, що адаптується, не завжди відбуваються в інтересах всього соціуму як цілого: як відомо, головна мета будь-якого економічного агента тут – отримання прибутку. Мережева економіка – це форма дій і реакцій самого мережевого соціуму, діючого в інтересах усієї мережі в цілому. Головна мета агента в мережевій економіці – розширення свого інформаційно-економічного простору.

Мережева економіка [8] – форма економічної діяльності, що базується на глобальному електронному середовищі з переважанням в якості найважливіших елементів продуктивних сил знань і інформації і прискореній динаміці між попитом і пропозицією. Особливостями сучасної мережевої економіки є наступні (рис. 1, на основі [6; 8]):

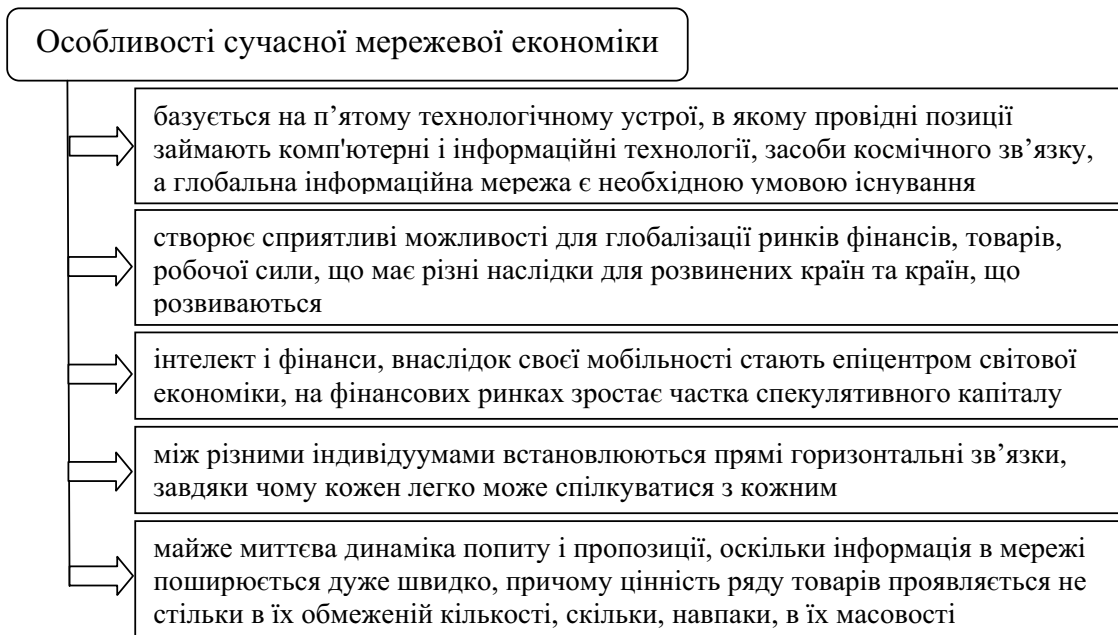


Рис. 1. Особливості сучасної мережевої економіки.

В умовах глобалізації всесвітні економічні відносини стають більш пріоритетними за національні. Знецінення дієвості звичних регулюючих функцій держави веде до того, що країна втрачає можливість самостійно справлятися з економічними, екологічними, соціальними та іншими проблемами і об'єднується з іншими країнами в різні інтеграційні групи. Регіоналізм, що є наслідком цього, з одного боку, є способом впоратися з глобальною трансформацією, з іншого – настільки масове формування мережі регіональних і міжрегіональних зв'язків веде до видозміни угруповань у всесвітню зону вільної торгівлі, тобто регіоналізація переростає у глобалізацію

Головний фактор успішного функціонування в епоху глобалізації – перехід від наздоганяючого розвитку до розвитку на технологічній основі. Україна на даний час використовує модель наздоганяючого розвитку, використовуючи досвід і запозичуючи виробничі та управлінські технології провідних країн. При виході на технологічну основу розвитку

внаслідок досягнення високого рівня добробуту можливості розвитку за рахунок трансферу технологій помітно скорочуються. Перед країною постає завдання переходу до зростання за рахунок інновацій (а не до зростання в «інноваційних» галузях, що нерідко видають за інноваційне зростання). Для переходу країни до розвитку на технологічній основі необхідно виконання наступних завдань:

1. Формування необхідних компетенцій, в тому числі у сферах:
  - ведення глобального бізнесу;
  - управління проектами інноваційного глобального бізнесу;
  - комерціалізації результатів наукових досліджень;
  - стимулювання творчого мислення (креативного свідомості);
  - розвитку системи освіти впродовж життя.
2. Зняття бар'єрів на шляху створення нових підприємств і експериментування, спрямованого на підвищення ефективності діяльності бізнесу та органів державної влади. З цією метою необхідні:
  - розвиток конкуренції;
  - відхід від «економіки недовіри» шляхом відмови від жорстких законодавчих обмежень при одночасному посиленні контролю, в тому числі на основі незалежної та професійної судової системи;
  - ліквідація перешкод для виходу з бізнесу неефективних підприємств і перетворення неефективних робочих місць в ефективні.

Епоха глобалізації в останні два десятиліття характеризується зростанням кількості альянсів, поглинань та інших мережевих взаємодій з закордонними партнерами, які наближують концентрацію виробництва товарів і послуг світового ринку. Одночасно з цим помітне зростання спеціалізації фірм, активний розвиток аутсорсингу, формування бізнес-мереж. Це веде до звуження сфери діяльності організацій, зменшення їх розмірів.

Роль великих компаній в еру глобалізації, безумовно, велика. Ці організації в більшій своїй частині вже задіяні на світовому ринку, а подальший їх розвиток може перерости в ТНК.

Середні компанії стають рівноправними партнерами в міжнародних стратегічних альянсах, спеціалізованими постачальниками транснаціональних компаній, учасниками реальних і віртуальних підприємницьких мереж на глобальному рівні. Міжнародні економічні зв'язки дозволяють їм розширити свої ринки і канали дистрибуції, реалізувати нові форми економії на масштабах, отримувати прибуток від продажу і лізингу технологічних активів.

Як показує практика інших країн, мале підприємництво виступає одним з головних генераторів інновацій. Підтримка дрібних фірм дозволить в короткі терміни просунути їх на будь-які ніші світового ринку, куди вхід великим компаніям скрутний в силу їх негнучкості і односторонньої спрямованості.

Мережеві структури побудовані на горизонтальних взаємних зв'язках – обміні інформацією, співпраці і кооперації. Головні переваги мережевої структури – креативність, гнучкість і мультиплікативний ефект. Мережева структура:

- дозволяє підвищити взаємодію усередині мережі;
- може бути використана у боротьбі проти аутсайдерів, що не входять до мережі.

Один з яскравих прикладів мережевого управління на макрорівні – транснаціональні корпорації (ТНК), що формують глобальні мережі для встановлення панування у світі. ТНК – велетенські фінансово-промислові об'єднання, національні або інтернаціональні за капіталом, побудовані за принципом централізованого планування і управління у світо-



вому масштабі, беруть участь в міжнародному розподілі праці і використовуючі переваги від інтернаціоналізації господарського життя для максимізації прибутку. Нині близько 20% продукції світової економіки виробляється філіями ТНК. Третина світової торгівлі відбувається за угодами між базовими компаніями і їх зарубіжними філіями і ще одна третина – на торгівлю між компаніями, що входять в транснаціональні стратегічні союзи. До переліку найбільших ТНК ХХ ст. входили: General Electric (США), Microsoft (США), Royal-Dutch/Shell (Великобританія / Нідерланди), Coca-Cola (США), IBM (США) General Motors (США), Hitachi (Японія), Мацусіта (Японія), Nestle (Швейцарія), Ford (США), Alcatel (Франція), Philips (Нідерланди), Mobile Oil (США), Ace Braun Bovary (Швейцарія), Volkswagen (Німеччина), Toyota (Японія), Siemens (Німеччина), British Petroleum (Великобританія), Unilever (Великобританія / Нідерланди).

Готовність економіки країни до діяльності на основі мережевої парадигми багато в чому залежить від того, наскільки основні агенти економіки зацікавлені і підготовлені до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у своїй повсякденній діяльності. Мережева економіка передбачає реальне використання ІКТ основними економічними агентами, а також значний вплив ІКТ на збільшення ефективності і продуктивності.

Про потенціал розвитку мережевої економіки свідчать економічні і соціальні наслідки, що отримуються від ІКТ, для підвищення конкурентоспособності економіки країни і добробуту суспільства. При цьому вплив на економіку виявляється у впливі ІКТ на конкурентоспроможність країни, а також на перехід економіки до наукомісткої моделі розвитку.

Потенціал міжнародної конкурентоспроможності економіки являє собою комплексну характеристику, що відображає матеріальні й інтелектуальні можливості участі країни в торговельному співробітництві з іншими країнами. У даному аспекті імперативом економічного розвитку повинна стати збалансована та обґрунтована державна зовнішньоекономічна політика шляхом активної й зацікавленої участі владних структур на місцях у реалізації проектів, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності і просуванню продукції країни на зовнішні ринки.

Роль держави у формуванні національних переваг полягає у впливі на параметри виробничих факторів шляхом грошово-кредитної, податкової, митної політики уряду.

Аналіз економічної політики різних держав показує, що країни, що розвиваються, повинні йти шляхом раціонального включення національної економіки в складну мережу господарських зв'язків. В зв'язку із цим їхня зовнішньоекономічна політика повинна передбачати:

- створення умов для розвитку експортних галузей або орієнтацію галузей на експортне виробництво;
- оцінку доцільності розвитку тих або інших галузей і прийняття програми згортання тих, які не можуть конкурувати з імпортом виробництвом;
- митний захист, фінансове й фіскальне стимулювання.

Підвищення конкурентоспроможності національних економік відповідно до мережевої парадигми має здійснюватись через структурні зрушення у галузях економіки, що приводять до появи прогресивних і відмирання або модифікації старих традиційних секторів економіки та промислово-фінансових мережевих зв'язків, народження нових видів діяльності та зміни суспільного поділу праці як наслідок реалізації потенціалу підвищення міжнародної конкурентоспроможності країн. Це є процесом зміни технологічних способів виробництва, переходу від однієї якості факторів виробництва до іншої, від одного типу відтворення та зростання до іншого.

**Висновки.** Формування конкурентоспроможності країни – динамічне явище, яке передбачає створення і підтримку певних конкурентних переваг країни, спрямованих на забезпечення його стійкого положення в стосунках з іншими суб'єктами економіки всередині та зовні країни. Саме ці стосунки в сучасних умовах стають все більш розвиненими, створюючи основу для формування мережевого типу економіки. В цьому сенсі, для підвищення конкурентоспроможності країни, вкрай потрібне узгодження дій окремих суб'єктів економіки з державою з метою отримання оптимальної комбінації конкурентних переваг, що найбільшою мірою сприятиме реалізації національної стратегії підвищення конкурентоспроможності економіки країни в цілому. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах мережевої економіки є одночасно й засобом (де мета – підвищення рівня життя населення країни), і метою (лише більш конкурентоспроможні країни мають більш високий рівень життя), що робить її надзвичайно важливим орієнтиром при формуванні інструментарію зовнішньоекономічної політики.

Слід відзначити потребу у створенні через реалізацію ефективної економічної політики держави такого інституційно-регуляторного середовища, яке б щонайкраще сприяло мобілізації мережевих зв'язків економічних суб'єктів, стимулювало бізнес і вело до зростання продуктивності праці, тобто створювало в першу чергу умови для підвищення конкурентоспроможності економік. Для цього у розпорядженні економістів є широкий перелік теоретичних розробок, теорій, втілення яких є актуальним (зокрема – мережевої парадигми).

#### Список використаної літератури

1. Бавико О. Є. Просторово-мережевий розвиток економіки регіону: теоретико-методологічний аспект : [монографія] / О. Є. Бавико. – Херсон : Айлант, 2012. – 331 с.
2. Воронкова В. Г. Нова парадигма філософії економіки ХХІ століття // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2011. – № 46. – С. 19-32
3. Городенко Л. Теорія мережевої комунікації : монографія / Леся Городенко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2012. – 387 с.
4. Гоцинський А. В. Інноваційний розвиток мережевих організацій віртуального типу (на прикладі інформаційно-комунікаційного сектора економіки) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Гоцинський Андрій Володимирович ; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2010. – 20 с.
5. Дзядук Т. В. Формування та розвиток мережевої економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Дзядук Тетяна Вікторівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – 20 с.
6. Кашбиева Р. Р. Сетевая экономика как новый этап в эволюции систем управления / Р. Р. Кашбиева // X Международная научная конференция «Россия: ключевые проблемы и решения», Москва: ИНИОН РАН, 17-18 декабря 2009 г. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rkpr.inion.ru/files/download/100013811/100013811.doc?1274691372847>.
7. Кравчук І. П. Концептуальні основи формування мережевої економіки в умовах регіонального співробітництва // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 2 (10). – С. 1-10.
8. Матюшок В. М. Сетевая экономика и глобализация экономической деятельности / В. М. Матюшок // Информационное общество. – 1999. – № 6. – С. 47-53.
9. Носова Т. Ю. Інституційна конкурентоспроможність ієрархічних і мережевих струк-

- тур в економіці : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Носова Т. Ю.; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2010. – 16 с.
10. Паринов С. И. К теории сетевой экономики / С. И. Паринов – Новосибирск : ИЭОПП СО РАН, 2002. – 168 с.
  11. Паринов С. И. Экономика 21 века на базе Интернет-технологий / С. И. Паринов, Т. И. Яковлева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rvles.ieie.nsc.ru/parinov/economy21.htm>.
  12. Пилипенко И. В. Анализ основных зарубежных теорий конкурентоспособности стран и регионов в мировом хозяйстве / И. В. Пилипенко // Известия Академии Наук. Серия географическая. – М., 2003. – № 6. – С. 15-25.
  13. Пилипенко И. В. Конкурентоспособность и эволюция теоретической мысли / И. В. Пилипенко // Конкурентоспособность стран и регионов в мировом хозяйстве. – Смоленск : Ойкумена, 2005. – С. 17-43.
  14. Плахотнік О. О. Інформаційно-комунікаційний механізм управління підприємствами мережевої економіки : монографія / О. О. Плахотнік ; Дніпродзержин. держ. техн. ун-т (ДДТУ). – Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2013. – 290 с.
  15. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер: пер. с англ. под ред. В.Д. Щетинина. – М. : Междунар. отношения, 1993. – 316 с.
  16. Савельева Т. П. Медіатизація в мережевому суспільстві: зміст та тенденції // Сучасне суспільство. – 2012. – Вип. 2. – С. 185-192.
  17. Швандар К. В. Исторический аспект развития концепции международной конкурентоспособности / К. В. Швандар – М. : МАКС Пресс, 2005. – 227 с.
  18. Bradford De Long J. The Next Economy / J. Bradford De Long, A. M. Froomkin. April 1997, <http://www.law.miami.edu/~froomkin/articles/newecon.htm>
  19. OECD Reviews of Regional Innovation. Competitive Regional Clusters: National Policy Approaches, 2007. – 352 p.
  20. Podolny J. M., Karen L. P. Network Forms of Organization / J. M. Podolny, L. P. Karen // Annual Review of Sociology, 1998. – V. 24. – pp. 57-76.
  21. Status Report on European Telework: Telework 1997, European Commission Report, 1997, <http://www.eto.org.uk/twork/tw97eto>.

## **INTRODUCTION OF NETWORK PARADIGM AS MORTGAGES OF HIGH COMPETITIVENESS OF COUNTRY**

**Mazurenko V. P.**

Candidate of economic sciences, associate professor, professor of department of international business of Institute of international relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

**Abstract.** *The article concerns the rationale for consideration of the network paradigm of building economic relations as a factor ensuring the country's competitiveness in the globalized economy. Theoretical nature of the network paradigm is characterized and features of modern network economy, based on this paradigm, are determined herein. In particular, current network economy is based on the fifth technological structure; it creates opportunities for the globalization of financial, goods and labor markets, establishes direct horizontal links between different individuals etc.*

*Transformation of content and properties of the market economy in the new environment is shown. The tasks essential to transforming the economy to the network type in order to ensure its competitiveness in the current context of globalization are described. The key problems of the*

article are introduction of project management innovation of global business, commercialization of scientific research results, management of global business, development of competition etc.

*The role of a state in shaping national preferences is considered. The monetary, fiscal and customs policies of the state affect the parameters of production factors.*

*Analysis of the economic policies of different countries shows that developing countries should rationally incorporate their national economies in a complex network of economic relations. Having regard to the above, foreign policy should include creation of conditions for development of export industries or sectors oriented to export production; assessment of the appropriateness of certain industries development and closing industries, unable to compete with import production; border protection, financial and fiscal incentives.*

**Key words:** *network paradigm, network economy, the country's competitiveness, globalization, communication systems, information and communication technology innovation.*

### Referances

1. Bavyko O. Ye. Prostorovo-merezhevyi rozvytok ekonomiky rehionu: teoretyko-metodolohichni aspekt : [monohrafiia] / O. Ye. Bavyko. – Kherson : Ailant, 2012. – 331 s.
2. Voronkova V. H. Nova paradyhma filosofii ekonomiky KhKhI stolittia // Humanitarnyi visnyk ZDIA. – 2011. – № 46. – S. 19-32.
3. Horodenko L. Teoriia merezhevoi komunikatsii : monohrafiia / Lesia Horodenko ; Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. – K. : Akademiia Ukrainkoï Presy : Tsentri Vilnoi Presy, 2012. – 387 s.
4. Hoshchynskyi A. V. Innovatsiinyi rozvytok merezhevykh orhanizatsii virtualnoho typu (na prykladi informat-siino-komunikatsiinoho sektora ekonomiky) : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.03 / Hoshchynskyi Andrii Volodymyrovych ; NAN Ukrainy, In-t rehion. doslidzh. – L., 2010. – 20 s.
5. Dziaduk T. V. Formuvannia ta rozvytok merezhevoi ekonomiky : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01 / Dziaduk Tetiana Viktorivna ; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. – K., 2011. – 20 s.
6. Kashbyeva R. R. Setevaia ekonomika kak novyi etap v evoliutsyy system upravleniya / R. R. Kashbyeva // X Mezhdunarodnaia nauchnaia konferentsiya «Rossiya: kluchevye problemy u resheniya», Moskva: YNYON RAN, 17-18 dekabria 2009 h. // [Elektronni resurs]. – Rezhym dostupa: <http://www.rkpr.inion.ru/files/download/100013811/100013811.doc?1274691372847>.
7. Kravchuk I. P. Kontseptualni osnovy formuvannia merezhevoi ekonomiky v umovakh rehionalnoho spivrobitnystva // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2013. – № 2 (10). – S. 1-10.
8. Matiushok V. M. Setevaia ekonomika y hlobalyzatsiya ekonomicheskoi deiatelnosti / V. M. Matiushok // Ynformatsyonnoe obshchestvo. – 1999. – № 6. – S. 47-53.
9. Nosova T. Iu. Instytutsiina konkurentosposobnost i hierarkhichnykh i merezhevykh struktur v ekonomitsi : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01 / Nosova Tetiana Yuriivna ; Khark. nats. un-t im. V. N. Karazina. – Kh., 2010. – 16 s.
10. Parynov S. Y. K teoryi setevoi ekonomiky / S. Y. Parynov – Novosybyrsk: YЭОПР SO RAN, 2002. – 168 s.
11. Parynov S. Y. Ekonomika 21 veka na baze Ynternet-tekhnologiy / S. Y. Parynov, T. Y. Yakovleva [Elektronni resurs]. – Rezhym dostupa: <http://rvles.ieie.nsc.ru/parinov/economy21.htm>.
12. Pylypenko Y. V. Analiz osnovnykh zarubezhnykh teoryi konkurentosposobnosti stran y rehyonov v myrovom khoziaistve / Y. V. Pylypenko // Yzvestiya Akademyy Nauk. Seryia heorafycheskaia. – M., 2003. – № 6. – S. 15-25.
13. Pylypenko Y. V. Konkurentosposobnost y evoliutsiya teoreticheskoi mysly / Y. V. Pylypenko // Konkurentosposobnost stran y rehyonov v myrovom khoziaistve. – Smolensk: Oikumena, 2005. – S. 17-43.
14. Plakhotnik O. O. Informatiino-komunikatsiinyi mekhanizm upravlinnia pidpriemstvamy merezhevoi ekonomiky : monohrafiia / O. O. Plakhotnik ; Dniprodzerzhyn. derzh. tekhn. un-t (DDTU). – Dniprodzerzhynsk : DDTU, 2013. – 290 s.
15. Porter M. Mezhdunarodnaia konkurentsya / M. Porter: per. s anhl. pod red. V.D. Shchetynyna. – M.: Mezhdunar. otnosheniya, 1993. – 316 s.
16. Savelieva T. P. Mediatyzatsiia v merezhevomu suspilstvi: zmist ta tendentsii // Suchasne suspilstvo. – 2012. – Vyp. 2. – S. 185-192.
17. Shvandar K. V. Ystorycheskyi aspekt razvytyia kontseptsyy mezhdunarodnoi konkurentosposobnosti / K. V. Shvandar – M.: MAKSPress, 2005. – 227 s.

18. Bradford De Long J. The Next Economy / J. Bradford De Long, A. M. Froomkin. April 1997, <http://www.law.miami.edu/~froomkin/articles/newecon.htm>
19. OECD Reviews of Regional Innovation. Competitive Regional Clusters: National Policy Approaches, 2007. – 352 p.
20. Podolny J. M., Karen L. P. Network Forms of Organization / J. M. Podolny, L. P. Karen // Annual Review of Sociology, 1998. – V. 24. – pp. 57-76.
21. Status Report on European Telework: Telework 1997, European Commission Report, 1997, <http://www.eto.org.uk/twork/tw97eto>.

## **ВНЕДРЕНИЕ СЕТЕВОЙ ПАРАДИГМЫ КАК ЗАЛОГ ВЫСОКОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СТРАНЫ**

**Мазуренко В. П.**

Кандидат экономических наук, доцент, профессор кафедры международного бизнеса Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

**Аннотация.** *В статье обосновано необходимость рассмотрения сетевой парадигмы построения экономических связей как фактора обеспечения повышения конкурентоспособности страны в условиях глобализации экономики. Охарактеризована теоретическая сущность сетевой парадигмы и определены особенности современной сетевой экономики, основанной на этой парадигме. В частности, современная сетевая экономика базируется на пятом технологическом устройстве, создает благоприятные возможности для глобализации рынков финансов, товаров, рабочей силы; устанавливает прямые горизонтальные связи между различными индивидуумами и т. д.*

*Показано трансформацию содержания и свойств функционирования рыночной экономики в новых условиях.*

*Определены задачи, выполнение которых необходимо для перехода экономики к сетевому типу с целью обеспечения ее конкурентоспособности в современных условиях глобализации. К основным задачам отнесено внедрение управлением проектами инновационного глобального бизнеса, коммерциализация результатов научных исследований, введение глобального бизнеса, развитие конкуренции и прочее.*

*Рассмотрена роль государства в формировании национальных преимуществ. Она заключается в воздействии на параметры производственных факторов через денежно-кредитную, налоговую, таможенную политики правительства.*

*Анализ экономической политики разных государств показывает, что развивающиеся страны, должны идти путем рационального включения национальной экономики в сложную сеть хозяйственных взаимосвязей. Поэтому их внешнеэкономическая политика должна предусматривать: создание условий для развития экспортных отраслей или ориентацию отраслей на экспортное производство; оценку целесообразности развития тех или иных отраслей и принятие программы свертывания тех, которые не могут конкурировать с импортным производством; таможенная защита, финансовое и фискальное стимулирование.*

**Ключевые слова:** *сетевая парадигма, сетевая экономика, конкурентоспособность страны, глобализация, коммуникационные системы, информационно-коммуникационные технологии, инновации.*